

In deze infofiche...

Iedere zomerdag spelen er zowat 50000 kinderen op de speelpleinen in Vlaanderen en Brussel, vaak onder begeleiding van minderjarige animatoren. Het is realistisch om aan te nemen dat sommige van hen slachtoffer zijn van kindermishandeling. Kindermishandeling en -verwaarlozing zijn alle situaties waarin **een minderjarige slachtoffer is van fysiek, psychisch of seksueel geweld**. Dat kan zowel passief als actief zijn.

Als animator of als (speelplein)werking hiermee omgaan is geen evidente kwestie. Het is belangrijk om rationeel te handelen en vooraf de gevolgen in te schatten van de stappen die je onderneemt. Wij zetten de mogelijkheden op een rijtje op maat van het speelpleinwerk.

De analyse

Kinderen vertellen meestal niet spontaan dat ze mishandeld of misbruikt worden. Meestal vang je als begeleider(ploeg) signalen op die je doen vermoeden dat een kind mishandeld wordt: blauwe plekken, kneuzingen, verwondingen, uitspraken van het kind, bang zijn om naar huis te gaan, gebrek aan hygiëne...

Signalen van kindermishandeling herkennen is **een complexe zaak**. Er zijn heel wat signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling, maar de aanwezigheid van die signalen betekent niet dat het sowieso om kindermishandeling gaat. Vele kunnen ook een andere oorzaak hebben. Op www.signaallijst.be vind je een lijst van verschillende soorten signalen die een hulpmiddel zijn om een vermoeden te onderbouwen.

Ik maak me zorgen...

De **eigenheid van speelpleinwerk als jeugdwerkvorm** maakt het allerminst evident om signalen op te pikken en ermee aan de slag te gaan. Het contact met ouders is vaak miniem, (jonge) animatoren bouwen minder snel een langdurige vertrouwensrelatie op omdat kinderen sporadisch komen en animatoren vaak wisselen.

Wanneer de signalen het vermoeden van een begeleider(ploeg) versterken, moet dit altijd **discreet besproken worden met de speelpleinverantwoordelijke**. Tracht alle waarnemingen zo concreet en objectief mogelijk te beschrijven. Je gaat op zoek naar **bijkomende informatie** om het vermoeden al dan niet kracht bij te zetten.

In de meeste gevallen is het niet noodzakelijk, noch wenselijk, om de hele speelpleinploeg in te lichten over het vermoeden van misbruik. Dergelijke informatie is zeer persoonlijk en blijft dus beter bij de begeleider en de verantwoordelijke.

Het kan zijn dat je begeleider stevig genoeg in zijn/haar schoenen staat om de volgende stappen zelf te zetten. De VDS raadt aan om er minstens een gedeelte verantwoordelijkheid van te maken! **Jeugdwerkers zijn geen hulpverleners!** In de meerderheid van de gevallen neemt de speelpleinverantwoordelijke het over van de begeleider of biedt hij/zij ondersteuning. Indien de verantwoordelijke het overneemt, tracht je de begeleider (ploeg) op de hoogte te houden en te betrekken waar nodig. In de meeste speelpleinploegen zijn er mensen aanwezig die meer kennis hebben over kindermishandeling dan anderen (bv. door studies). Het kan nuttig zijn om deze “experts” te raadplegen.

Maak je observaties meer gericht door te **praten met het kind** over zijn/haar welbevinden. Deel je observaties met het kind en zeg dat je je zorgen maakt. Vraag of alles goed gaat met hem/haar. Bv: je bent zo stil de laatste tijd, ik maak me zorgen, scheelt er wat?

Soms is het goed je af te zonderen op een rustig plekje, soms is net beter om tijdens het spelen het kind enkele vragen te stellen. Het kind voelt zich meer op zijn gemak, wat het praten vergemakkelijkt.

Advies van externe organisaties

De VDS raadt aan **advies te vragen** aan een **Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK)**, zodat je zelf beter kunt inschatten of je ongerustheid gegrond is.

Zij kunnen jou tips aanreiken en mogelijke oplossingen op een rijtje zetten om de situatie verder aan te pakken en op te volgen!

Advies vragen bij een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling doe je **in eerste instantie best anoniem**. Op die manier blijft de verantwoordelijkheid bij jezelf liggen. Als je de naam van het kind vermeldt, deel je de verantwoordelijkheid met het vertrouwenscentrum. Dat wil zeggen dat het centrum kan oordelen dat er dringend moet ingegrepen worden, ook al ben jij het daar niet mee eens. Zij bellen met de school, huisarts, CLB, gaan het gesprek aan met de ouders... Vanaf hier is het aan professionele hulpverleners. **Hun aanbod is vrijwillig en kosteloos, maar dus niet vrijblijvend!**

Probeer goed in te schatten wanneer het relevant is om de naam van een kind door te geven! Je kan als melder (schriftelijk, persoonlijk of telefonisch) vragen om anoniem te blijven. In het belang van het kind is dit nochtans niet aangewezen. Vaak is de melder en zijn verhaal cruciaal om verdere stappen te ondernemen en het proces op gang te zetten. Men zal steeds vragen je **identiteit als melder** kenbaar te maken.

Het is **af te raden om contact op te nemen met de politie**. De politie zal steeds een proces verbaal opmaken dat verstrekkende juridische gevolgen kan hebben. Win dus eerst advies in alvorens deze weg in te slaan!

Een sterk vermoeden

Wanneer alle signalen het vermoeden versterken, is het tijd voor een volgende stap. Overleg met het kind en als het kan met de ouder(s) of voogd. Zoals gezegd zijn jeugdwerkers geen hulpverleners en zijn er een heleboel vaardigheden nodig om volgende stappen correct te nemen.

Uit De Marge ontwikkelde in 2011 een routekaart specifiek voor jeugdwerkers die aangeeft welke stappen je best achtereenvolgens neemt bij een vermoeden van kindermishandeling. Dit instrument is een kapstok om mee aan de slag te gaan. In het belang van het kind zal veel gevallen een speelpleinwerking genoodzaakt zijn om het sterk vermoeden hier **uit handen te geven aan professionelen** van een vertrouwenscentrum. Naast het belang van het kind is het ook belangrijk om aandacht te besteden aan de **draagkracht van de speelpleinanimatoren**. Professionele hulpverlening is hier dus zeker op zijn plaats.

Een acute situatie

Enkel bij **acute gevaarsituaties** bel je de politie en andere hulpdiensten! Een situatie is acuut als er geen tijd is voor overleg en meteen actie ondernomen moet worden. Een kind dat je vertelt dat het al 5 jaar misbruikt wordt, is geen acute situatie. Een ouder die zijn kind afranselt voor de speelpleinpoort en dreigt de controle te verliezen wel.

Besef goed dat zodra je de hulpdiensten worden gebeld, het parket Jeugdzaken wordt verwittigd alsook een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK). Vanaf dat moment wordt een (gerechtelijk) onderzoek ingesteld en ook hier geef je alles uit handen! **Eén telefoontje kan dus verregaande gevolgen hebben!**

Meldingsplicht en beroepsgeheim ... hoe zit dat nu?!

a. meldingsplicht of burgerlijke aangifteplicht

*Als blijkt dat je vermoeden groot genoeg is om aan te nemen dat kind onrecht wordt aangedaan of in nood verkeerd, heb je als burger **de plicht** om dit door te geven. Als je getuige bent van een misdrijf, moet je dat melden. Als je dat niet doet, pleeg je schuldig verzuim. Je hoeft niet meteen de politie op te bellen, maar je moet wel kunnen aantonen dat je er alles aan gedaan hebt om de persoon in nood te helpen, hetzij door zélf hulp te bieden, hetzij door de hulp van anderen in te schakelen. Dat is een morele plicht, hoewel het nalaten ervan niet strafrechtelijk vervolgbaar is.*

b. beroepsgeheim

Jeugdwerk valt niet onder het beroepsgeheim. Een vertrouwensrelatie opbouwen met kinderen, jongeren en/of ouders is echter wel belangrijk. We beschermen deze

vertrouensrelatie door de belofte om vertrouwelijke informatie niet zomaar door te geven aan derden. Als we het nodig vinden om vertrouwelijke informatie te delen, betrekken we hierbij de personen in kwestie of vragen we hun toestemming. Er zijn situaties waarbij toestemming vragen niet wenselijk of mogelijk is. Dan mag - na overleg met de eindverantwoordelijke - er gehandeld worden zonder toestemming te vragen. Je informeert de betrokken steeds over je handelingen liefst voor ze plaatsvinden.

Een animator in opspraak

Wat als de rollen plots omkeren en een animator op je speelplein wordt aangeklaagd wegens kindermishandeling. Iemand is pas schuldig als dat ook bewezen is, maar je kan het uiteraard niet maken in functie van je speelpleinimago om een animator die aangeklaagd wordt nog langer als begeleiding in te schakelen. Ook niet als die aanklacht komt voor een mogelijk misdrijf buiten het speelplein.

Het beste is om de betrokken animator uit te nodigen voor een persoonlijk gesprek waarin je vertelt dat je hem omwille van die reden **én zonder zelf een oordeel te vellen** tijdelijk buiten de werking plaatst. Sowieso als begeleider bij de kinderen, maar vanuit de VDS raden we aan om de animator ook buiten de jaarwerking te plaatsen tot zolang de zaak hangende is.

Blijkt de animator in kwestie schuldig, spreekt het voor zich dat hij niet opnieuw aan de slag gaat. Maar zelfs wanneer hij onschuldig is, moet er samen bekeken worden in hoeverre de animator weer aan de slag kan op het speelplein zonder het imago van het speelplein daarbij te schaden. Voor een heleboel mensen blijft het 'die animator die betrokken was bij ...'

Wanneer je iemand in je werking tijdelijk *on hold* zet, moet je daar uiteraard ook **de ploeg van op de hoogte brengen**. Bespreek vooraf met de animator die aangeklaagd wordt, hoe je dit zult meedelen en welke boodschap je geeft. Misschien heeft hij behoefte om het zelf toe te lichten of is hij net heel blij dat jij als verantwoordelijke die taak opneemt. Op een ploegvergadering leg je de situatie uit zoals ze is, eerlijk en zonder een oordeel te vellen. Je benadrukt **het belang van de hele werking** bij de genomen beslissing. Niets vertellen, zorgt voor roddels en maakt het vaak erger.

Als je weet dat de animator ook elders actief is op een werking met kinderen, is het aangeraden om deze werking op de hoogte te brengen. Hetzij rechtstreeks of onrechtstreeks via een tussenkanaal (bv. een koepelorganisatie). **Waakzaamheid** is aan de orde!

Kindermishandeling

Hoe als animator omgaan bij het vermoeden van kindermishandeling?

Update: winter 2016 - Anne Vandebergh

Contactgegevens

Meer info omtrent jeugdwerk en kindermishandeling;

www.uitdemarge.be

www.kindermishandeling.be

Vertrouwenscentra kindermishandeling

Vertrouwenscentrum Antwerpen
Prof. Claraplein 1 - 2018 Antwerpen
Telefoon: 0032 (0)3 230 41 90
E-mail: info@vkantwerpen.be

Vertrouwenscentrum Oost-Vlaanderen
Brugsesteenweg 274 A
9000 Gent
telefoon 0032(0)92167330
info@vkgent.be

Vertrouwenscentrum Brussel
Adres: Laarbeeklaan 101
1090 Brussel
Telefoon: 0032 (0)2 477 60 60
kindinnood@uzbrussel.be

Vertrouwenscentrum Vlaams-Brabant
Justus Lipsiusstraat 71
3000 Leuven
0032 (0)16301730
info@kvvlaamsbrabant.be

Vertrouwenscentrum Limburg
Boerenkrijgsingel 30
3500 Hasselt
0032 (0)11 27 46 72
info@vklimburg.be

Vertrouwenscentrum West-Vlaanderen
Blankenbergse steenweg 112
8000 Brugge
032(0)80097079
info@vertrouwenscentrumwvl.be

Besluit

Kindermishandeling is en blijft een heel gevoelige kwestie. Probeer hoe dan ook niet de ridder/redder in nood te zijn. Bij dergelijke vermoedens is discretie altijd op zijn plaats. Probeer de vermoedens te staven met observaties en feiten en roep op tijd de juiste hulp in.